

การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากงานประจำสำนักงานวิจัย (R2R) ครั้งที่ 10

“ทศวรรษ R2R พัฒนาคอนไทยสู่สังคม ๔.๐ ”

วันพุธ ที่ 6 กรกฎาคม 2560

ณ ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค ฟอรั่ม เมืองทองธานี

Session “การเรียนรู้ในโลกของการเปลี่ยนแปลง”

เวลา 09.00 – 10.30 น. ห้อง Sapphire 205

นายสุกฤษฎี ใจจำนงค์...ผู้บันทึก

สังกัด สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ

กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

โทร/อีเมล 0957131922 / armsukrij@outlook.com

วิทยากร **ผศ. ดร. วรณดี สุทธินรากร**

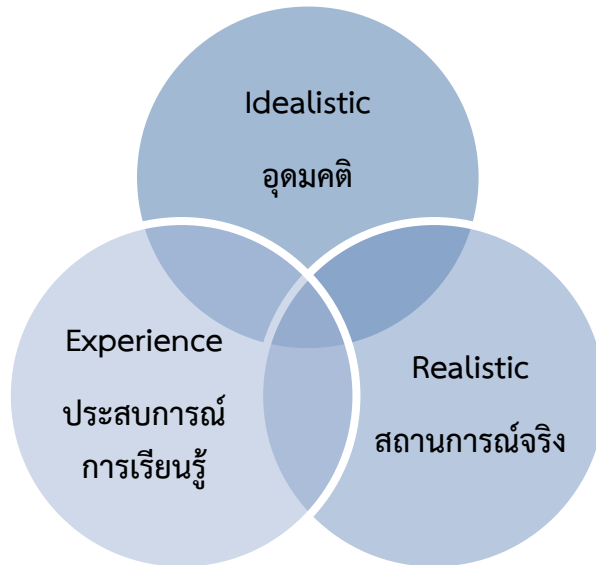
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปัจจุบันโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากยุค 1.0 ที่เป็นยุคของเกษตรกรรมบนฐานทรัพยากร เปลี่ยนผ่านมาจนถึงยุค Thailand 4.0 โดยนโยบายของรัฐบาล ได้กำหนดให้ทุกภาคส่วนต้องตบโจทย์ของการเปลี่ยนแปลงนี้ รวมถึงด้านการศึกษา นักการศึกษาให้ข้อสังเกตว่าถึงแม้จะเป็นยุค Thailand 4.0 แต่ก็ยังมีบางภาคส่วนที่ยังตกค้างอยู่ในยุคต่างๆ ที่ผ่านมานั้นเกือบในทุกๆ ด้านของสังคม

ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงของนโยบายภาครัฐ ได้ถูกกำหนดตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยในยุคแรกๆ นโยบายของรัฐไม่ได้เอื้อต่อการใช้ชีวิตของประชาชน ข้อจำกัดของการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค การกระจายรายได้ที่ไม่ทั่วถึง ส่งผลให้เกิดช่องว่างของรายได้ แบ่งแยกคนจน คนรวยอย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตาม การพัฒนาในยุคต่อมาได้มุ่งเน้นในเรื่องของบริบทสังคมเพิ่มมากขึ้น และเป็นแบบแผนที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังคงวัดความสำเร็จของการดำเนินงานด้วยจำนวนเงินรายได้ที่เข้าประเทศ และจากจุดอ่อนดังกล่าวได้มีการแก้ไขโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำงานของภาครัฐมากขึ้น แต่ก็ยังส่งเสริมอุตสาหกรรม โรงงานการผลิตต่างๆ ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ บริษัทห้างร้านขนาดใหญ่ควบคุมปัจจัยการตลาดทั้งหมด “เกษตรอินทรีย์” เกษตรทฤษฎีใหม่ จึงกลายเป็นแนวทางที่รัฐบาลสมัยนั้นหยิบยกขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ประกอบกับสนับสนุนการเกษตร และส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่น

จากสถานการณ์ข้างต้น การดำเนินงานด้านต่างๆ ของทุกภาคส่วนในสังคม ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการดำเนินงาน ทางด้านการศึกษาที่เช่นเดียวกัน ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของนโยบายรัฐ และบริบทของสังคม โดยต้องมีความทันสมัยมากขึ้น และมุ่งเน้นการสร้างความสุข มากกว่าเม็ดเงิน และตบโจทย์กับเศรษฐกิจ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยอาศัย Process innovation ที่ว่าด้วย Learning บนปัจจัยความเชื่อพื้นฐาน ที่เป็นความเชื่อเดิม และค่านึงกลไกทางวัฒนธรรมมีผลต่อการคิด และการตัดสินใจ

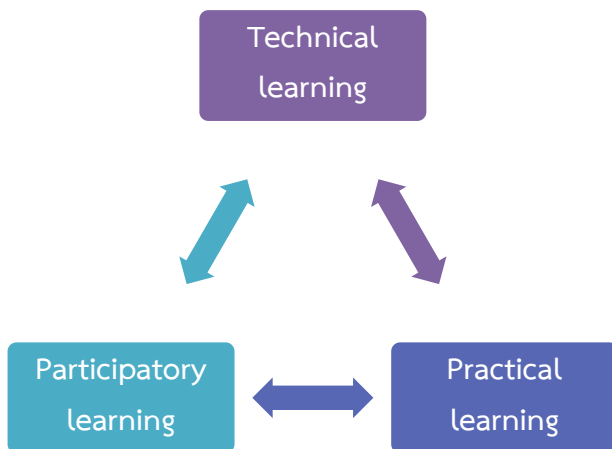
ทั้งนี้ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของบริบทต่างๆ ทางสังคม บริบทด้านการศึกษาจะต้องมีการ Transformative Learning แต่อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนรูปแบบทางการเรียนรู้ของมนุษย์ จะต้องใช้ระยะเวลาานาน แต่เมื่อมนุษย์มีการปรับเปลี่ยนระบบการคิด ระบบการเรียนรู้ และกลไกทางการศึกษาแล้ว การเรียนรู้เหล่านั้นจะมีความยั่งยืน แต่มนุษย์จำเป็นต้องค้นหาความหมายในประสบการณ์เดิม เพื่อสร้างความหมายใหม่ในประสบการณ์เดิม นั้น เพื่อนำความหมายใหม่ไปสู่การปฏิบัติใหม่ในอนาคต ทั้งนี้ การเรียนรู้ในโลกของการเปลี่ยนแปลงนั้น ผู้เรียนรู้ต้องเป็นผู้ที่กำหนดอนาคตของการเปลี่ยนแปลงเอง ในอดีตนั้น นักปรัชญาได้ให้มุมมองของการเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

ดังนั้น การเรียนรู้ที่ผนวกอุดมคติ สถานการณ์จริง รวมถึงประสบการณ์การเรียนรู้ จะช่วยให้เกิดการผลิตซ้ำองค์ความรู้สู่การปฏิบัติ ซึ่งการผลิตซ้ำ คือ กลไกของมนุษย์ เป็นกลไกของสมอง และข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญของการผลิตซ้ำ ซึ่งทำให้คนรู้ว่าอะไรดี ไม่ดี แต่อย่างไรก็ตาม ความรู้ที่เกิดจากการผลิตซ้ำ อาจไม่มีพลังที่จะขับเคลื่อนการเรียนรู้มากพอ ดังนั้น ผู้นำการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำมาพิจารณาการเรียนรู้ในโลกของเปลี่ยนแปลงด้วย และจะต้องมี Critical conscious หรือ สำนักที่มีวิจรรย์ญาณ ซึ่งจะเกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ เกิดขับเคลื่อนความถูกต้อง ความรู้ผิด รู้ชอบอย่างมีวิจรรย์ญาณ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญ

อีกประการหนึ่งที่จะต้องนำมาประกอบการเรียนรู้ในโลกของการเปลี่ยนแปลง ก็คือ กลไกทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยทำให้คนไม่เปลี่ยนแปลงภายในโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ วัฒนธรรมฝังรากลึกอยู่ในความคิดความเชื่อของบุคคล จากประเด็นนี้ ทำให้มีนักวิจัยที่ริเริ่มการทำวิจัยเพื่อปลูกจิตสำนึก ในลักษณะของ Participatory Action Research (PAR) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้ถึงจุดมโนทางสำนึกในระดับบุคคล และระดับกลุ่ม

ซึ่งการพัฒนาการเรียนรู้ในระดับบุคคล และระดับกลุ่มจากประเด็นดังกล่าว หากพิจารณาถึงองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ในโลกที่เปลี่ยนแปลงประสบความสำเร็จ อาจพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

ทั้งนี้ การสื่อสาร ก็เป็นส่วนสำคัญที่จะต้องกระตุ้นเพื่อให้บุคคลถึงมีความคิดถึงจุดมโนสำนึก ก็คือ การตั้งคำถามเพื่อกระทบสำนึก โดยมีจุดมุ่งเน้นเพื่อให้บุคคลเกิดการนึกคิดและถ่ายทอดออกมาจากการแสดงความคิดเห็น ซึ่งจะสะท้อนภาพของโครงสร้างทางสังคม โครงสร้างของความคิดที่ถูกปลูกฝัง และนำประเด็นที่ได้นั้นมาพัฒนาการเรียนรู้ในโลกของการเปลี่ยนแปลงให้มีการขับเคลื่อนความคิด ขับเคลื่อนการเรียนรู้ ที่ไม่เพียงแต่ในบริบททางการศึกษาเท่านั้น แต่เป็นการขับเคลื่อนทุกภาคส่วนในสังคมไปอย่างสอดคล้องกับบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และก้าวอย่างทุกบริบทต่างๆ ไปพร้อมกัน ก็จะทำให้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ชัยไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ